

धुळे जिल्ह्यातील 4 वाळू ठिकाणांची जनसुनावणी, महाराष्ट्र

सारांश

1. परिचय :-

साक्री, शिरपूर आणि धुळे तालुके, धुळे जिल्हा, महाराष्ट्रातील 4 वाळूच्या ठिकाणांसाठी पर्यावरणीय मंजूरी मागितली जाते

- ❖ मे. इंटिग्रेटेड प्रिसिजन सिस्टम्स अँड सर्व्हिसेस प्रा. लि., जिल्हाधिकारी कार्यालय, धुळे यांनी धुळ्याच्या वाळूच्या ठिकाणांसाठी पर्यावरणीय मंजूरी मिळवण्याचे काम दिले होते.
- ❖ डीजीएम नागपूरने खाण योजना मंजूरी पूर्ण केली आहे.
- ❖ फॉर्म -1 एम, पीएफआर, ईएमपी, आरए, डीएसआर मधील अर्ज आणि वाळूच्या स्पॉट्ससाठी मंजूर खाण योजनांसह पर्यावरणीय मंजूरीसाठी सार्वजनिक सुनावणी प्रक्रियेसह सबमिट केले जाईल.

2. स्थळ नकाशा:-

धुळे जिल्ह्यातील 4 वाळू ठिकाणांची जनसुनावणी, महाराष्ट्र

3. स्थळ नकाशा:-

S. No.	Taluka	Name Of Village /Sand Ghat	Name Of The River	Gat. No. / Survey No. / Khasra No. Etc.	Area of the Mine (In Ha)	Mineable Area(In Ha)	Non-Mineable Area(In Ha)	Length	Width	Depth	Total Sand Availability (In Brass)	Quantity Permitted for mining of sand in Brass (75%)	Quantity Permitted for Non-mining of sand in Brass (25%)
1	Sakri	Datarti	Panzara	1, 2, 16 and 19	1.6	1.2	0.4	400	40	1.6	2827	2120	707
2	Shirpur	Upparpind -2	Tapi	119, 108,109,107,106 and 124	4	3	1	500	80	4	21201	15901	5300
3	Shirpur	Londhre	Tapi	2,3,282,283,285	3	2.25	0.75	300	100	3	10601	7951	2650
4	Dhule	Nimgul	Bhori	276, 277, 269, 285, 278, 286, 627	2.02	1.515	0.505	270	75	2.02	3578	2863	715

4. उत्खननाची पध्दत :-

- ❖ अ) उत्खननाची पध्दत - ड्रिलिंग आणि ब्लास्टिंग पध्दतीचा वापर न करता वाळू घाटातून वाळूचे उत्खनन करण्यात येईल. फक्त कुदळ, पावडी, घमेले यासारख्या साधनांचा वापर करून मजुरांद्दारे कोरड्या नदी पात्रातून वाळूचे उत्खनन करण्यात येईल.
- ❖ ब) यंत्रे / उपकरणे आवश्यक :- पावडी, घमेला, ट्रॉलीसह ट्रॅक्टर.
- ❖ क) वाहतूक :- वाळूच्या जागेपासून डेपोसाठी निश्चित केलेल्या जागे पर्यंत व ग्राहकांना ट्रॅक्टर ट्रॉलीद्वारे.
- ❖ पुर्नभरण प्राप्तीकरण :- उघडे पडलेले क्षेत्र पावसाळ्यानंतर आपोआप पुन्हा भरले जाईल. नदीकाठ व वाहतुकीच्या रस्त्यालगत वृक्षारोपण केले जाईल.

5. पर्यावरण व्यवस्थापन योजना

अ) वायू प्रदूषण नियंत्रण उपाय यंत्रणा :-

- वाळू वाहतुकीसाठी वापरल्या जाणा-या कच्या रोडवर वेळोवेळी पाणी शिंपडले जाईल.
- ट्रॅक्टर ट्रॉली व ट्रकवर ताडपत्री अच्छादूनच वाळूची वाहतूक टप्या-टप्याने केली जाते.
- वाहतुकीदरम्यान वाळूची गळती होणार नाही याची पुरेपुर काळजी घेण्यात येईल.
- नदीकाठी व वाळूच्या जागे जवळील मोकळ्या जागेवर वृक्षारोपण केले जाईल.

ब) ध्वनी नियंत्रण उपाय :-

- उत्खनन व वाळू वाहतूक केवळ दिवसा केली जाईल.
- अल्प प्रमाणात ध्वनीप्रदूषण अपेक्षित असेल.

धुळे जिल्ह्यातील 4 वाळू ठिकाणांची जनसुनावणी, महाराष्ट्र

- गाडयांचा आवाज कमी करण्यासाठी वाळू वाहतूक करणा-या वाहनांची नियमित देखभाल केली जाईल.
- वाळू वाहतूक वाहनांच्या गती नियंत्रीत केल्या जातील.

क) जल प्रदूषण नियंत्रण उपाय :-

- वाळू उत्खनन केवळ कोरड्या नदीच्या पात्रातूनच केले जाईल.
- उत्खनन केलेल्या खड्डाची खोली नदीच्या पाण्याच्या पातळीपेक्षा वर ठेवली जाईल.
- नदीचा प्रवाह कृत्रीमरित्या वळविला जाणार नाहीत.
- नदी पात्रात वाहने धुण्यास मनाई राहिल.
- उत्खननातून कोणत्याही सांडपण्याचा प्रवाह तयार होणार नाही.
- कामगारांसाठी फिरते शौचालयांची व्यवस्था राहिल.
- पावसाळ्यात आणि पूरात उत्खनन टाळण्यात येईल. जेणे करून नविन वाळूचा थर जमा होण्यास मदत होईल.

ड) जमीन प्रदूषण नियंत्रण:-

- कोरड्या नदीच्या पात्रात वाळू उत्खननामुळे तात्पुरते खड्डे तयार होतील, जे पावसाळ्यात पुन्हा भरून येतील
- नदीच्या रुंदीच्या तीन मीटर किंवा रुंदीच्या 1/10 व्या जागेचे सुरक्षा अंतर नदीच्या काठापासून ("Sustainable sand mining guidelines") सोडले जाईल.
- पॉलिथीन पिशवी, जूट पिशवी इत्यादी कचरा नदीच्या पात्रात राहू/सांडपण्याची परवानगी राहणार नाही.
- उत्खननास दिलेल्या परवानगी पेक्षा जास्त उत्खनन होणार नाही.
- नदीकाठी आणि जवळपास मोकळ्या जागेवर वृक्षारोपण केले जाईल.

6. हरित पट्टा निर्माण योजना :-

हरित पट्ट्याची जागा	लीजच्या सीमेच्या दोन्ही बाजूंच्या आणि नदीकाठच्या बाहेर कच्या रोडच्या कडेला
दोन रोपामधील अंतर	4 मीटर
प्रजातींची निवड	चांगल्या प्रजातींची शिफारस केली जाईल.

वृक्षारोपणांसाठी चांगल्या प्रजातींची शिफारस :-

वृक्षाच्या जातीचे नाव	स्थानिक नाव	महत्व
आझादिरक्ता इंडिका	कडुलिंब	तेल उत्पादन
टेक्टोना ग्रॅडिस	टीक	एंटीबैक्टीरियल, अँटीफंगल
बांबूसा वल्गारिस	बांबू	एन्थेलमिंटिक अँटी-इंफ्लेमेटरी, अँस्ट्रिजंट प्रॉपर्टीज

धुळे जिल्ह्यातील 4 वाळू ठिकाणांची जनसुनावणी, महाराष्ट्र

7. व्यावसायिक आरोग्य सुरक्षा व्यवस्थापन :-

- ❖ खाण चालकांना वैयक्तिक संरक्षणात्मक उपकरणे दिली जातील.
- ❖ कान, डोळा आणि हाताचे संरक्षणाची साधने या व्यतिरिक्त सुरक्षा हेल्मेट आणि पादत्राणे दिली जातील.
- ❖ कामगारांना डस्ट मास्क दिले जातील.
- ❖ खाण कामगारांसाठी पिण्याच्या पाण्यासाठीची सोय करून देण्यात येईल.
- ❖ खाण साइटवर प्रथमोपचार किट प्रदान केले जाईल.

8. निष्कर्ष :-

- ❖ एमओईएफसीसी मार्गदर्शक तत्वांनुसार साक्री, शिरपूर आणि धुळे तालुके, धुळे जिल्हा, महाराष्ट्रातील 4 वाळू स्पॉट्स बी 2 श्रेणी अंतर्गत येतात.
- ❖ उत्खननाच्या कमी प्रमाणामुळे पर्यावरणावर परिणाम होण्याची शक्यता नाही आणि त्यामुळे हे गावाच्या फायद्याचे ठरेल.
- ❖ प्रस्तावित प्रकल्प स्थानिक रहिवाशांना अप्रत्यक्ष रोजगाराच्या संधी प्रदान करेल.
- ❖ प्रस्तावित प्रकल्प सामाजिक पायाभूत सुविधा आणि या क्षेत्राच्या सर्वांगीण विकासास सकारात्मक योगदान देईल.
- ❖ हवा, पाणी, ध्वनी, माती, घनकचरा व्यवस्थापन इ. सारख्या सर्व पर्यावरणीय प्रश्नांवर MoEF&CC मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्य केले जाईल.